

DAGTECKNAT ARJEPLUGS PRÄSTGÅRD

UR FAMILJEARKIVET

ALFHILD AXELSON

Det händer inte så sällan, att jag får blicka in i en förgången tids dagliga liv. Nu senast har några brev tillställts mig av en släkting, som pietetsfullt bevarat dem genom åren. Breven ha, tills de nu kommit i min ägo, förvarats i en gammal chiffonjé, densamma möbel som adressaten anförtrodde dem åt för snart ett hundra år sedan.

Brevmottagaren var handlanden i Piteå, Anders Lundberg, född 1820, död 1888, och den som skrev de prydliga epistlarna var kyrkoherden i Arjeplog, från 1874 i Arvidsjaur, P. Th. Winnberg.

Lundberg och Winnberg var ombud för varandra i olika slags affärer, var på sin ort. Winnberg tycks ha hämtat de flesta av livets nödtorfter hos Lundberg i Piteå och detta "på räkning". Sitt pekuniära tillgodohavande hos Winnberg, eller en del därav, använde Lundberg till att betala sina lappprodukter, som var en mäktig beståndsdel i Lundbergs affärer. Varje år gick t. ex. över tusentalet rökta renstekar till grossister i Stockholm, för att nu bara nämna en del av "lappleveranserna".

Balanseringen i deras affärer byggdes på s. k. kontokuranter, som varje kvartal sändes från handelshuset i Piteå till prästatjället i lappmarken. Tack vare de brev, som regelbundet åtföljde dessa dokument, ha vi en god bild av det karga vardagslivet i en avlägsen trakt av vårt län.

På grund av Winnbergs utomordentligt detaljerade sätt att med-

1. Brevskrivaren kyrkoherde Pehr Theodor Winnberg, Arjeplog (1813—1889), och hans hustru Märta Birgitta, f. Paulin

delar sig i brev — hans stilistiska kunnande är också berömvärt — saknar man inte Lundbergs brev.

Innan jag går vidare vill jag meddela några data om kyrkoherde Winnberg. Han var född annandagjul 1813 i Torps församling i Jämtland som son till majoren Johan Ludvig Winnberg och hans hustru Inga Margareta Wassenius, som var prästdotter i samma församling. 24 år gammal prästvigdes han och efter åtskilliga förordnanden och examina i lapska språket blev han ord. pastor i Arjeplog 1854. Med tjänsten följde skollärarsysslan. Till Arvidsjaur kom han 1874.

Så skriver han den 28 december 1866.

Broder Lundberg!

Min Son Petrus hemkom julaftonen väl och lyckligt med alla de från dig till mig med honom sände sakerne. Med Länsman Holmströms Son Carl Fredrik, som till dig framlemnar detta bref, skall du nu vara god och skicka mig på min räkning Ett Pund och 15 mark Caffé, äfvensom, om det är färdigt, den

af mig åt min Son Petrus bestälda rock och väst, som Herr Kihlborg skulle göra, hvilka sakers vigt Länsman är genom sin Son skyldig att uppskjutsa åt mig, emedan min Son Petrus förut på denna förjuls vinter har åt Länsmans folket ifrån Skellefteå hitskjutsat motsvarande tyngd. Skulle dock Kihlborg ännu icke hafva hunnit förfärdiga nämnde kläder åt Petrus, så är då Bror i den händelsen god och tager dem med sig hit till marknaden.

Med hastande vänskap, af vännen

P. Th. Winnberg.

Ett par månader senare skriver han följande patetiskt rörande brev.

Arjepluog den 30 Mars 1867.

Broder Lundberg!

Härmed får jag allra först fullgöra min sorgliga plikt, att, om ock under smärtans tårar, från mig och min hustru underrätta dig och din familj derom: Att Herren Gud, som tillmäter våra dagar i dödligheten och bestämmer människans dödsstund, har behagat den 21 Mars, efter ett långvarigt lidande, hädankalla vår yngsta Dotter Freija Martha Eugenia efter en lefnad af elfva månader och 4 dagar, sörgd och bittert begråten af oss föräldrar och 9 syskon. Ehuru nu detta är, bland våra många, det första barnet, som döden oss fråntagit, och oaktadt det nu redan är 9 dygn, sedan den lilla Freija dog bort ifrån oss; Så kännes det dock, enligt hvad jag en gång hörde dig yttra i saknaden efter din lille döde Son, tomt, underligt och saknadsfullt, särdeles nu i början efter den speda telningen, som ej mer härstädes ibland oss bäres på några jordiska föräldraarmar, men likväl bör det trösta oss att veta henne vara hos en bättre far, än i den värld, som vi härnere hade kunnat gifva henne. I afseende på sorgtiden och min trägna skriftväxling, får jag ock i sammanhang med det timade dödsfallet inom mitt hus och min släkt, härmed bedja dig, att för all del med första post skicka mig 2 stänger utmärkt godt och fint Svart Lack, ty jag är nästan aldeles utan sådant, och det hjälper ej om det blir dyra postpengar, ty för denna svart lacks hitsändning får du naturligtvis debetera mig.

Vidare får jag nämna, att 2 dagar före lill Freijas död eller den 19 Mars hitkommo dina Lass och medhade aldeles riktigt hvad som fanns uppskrivet på den Forsedel, som din Husbonddräng Fredric Holmqvist lemnade mig. Allt hvad som var föreskrivit att lemna på Nederlaget fördes genast dit, ty Johan Holmström i Mullholm hade lemnat mig nyckeln till utboden, hvarom jag ock hade bedt honom i förväg, ty det är svårt för oss att inrymma allt. Klockarn tog genast emot sin mjölsäck, och Per Larssons saker togos om hand af hans föräldrar Lässikfolket här på platsen. Men allt övrigt tog jag tills vidare i mitt förvar. Rörande en kornmjölssäck åt mig sjelf blefvo både jag och Fredrik litet villrådiga, emedan i Brors handbref till mig stod att jag skulle hafva 4 kornmjölssäckar, men däremot enligt forsedeln skulle jag endast hafva 3 kornmjölssäckar, och vid Säckarnas lyftande ur lassen befanns det ega sin riktighet, som

2. Brevens mottagare, handlanden Anders Lundberg, Piteå (1820—1888)

stod på forsedeln, så att Bror får således icke debetera mig för mer än 3 kornmjölssäckar, ty jag har ej bekommit flera sådana, men visserligen har jag förutom de 3 kornmjölssäckarne äfven bekommit en Rågmjölssäck. En nyförtent mindre kopparkittel medföljde äfven lassen och insattes på Nederlaget, men emedan Fredrik icke visste namnet på den person, som skall hafva kitteln, så måste bror då bror med nästa post sänder mig det svarta lacket ge mig upplysning om hvem som skall hafva denna kopparkittel; så att jag derom får underrätta Mullholm Johannes. Äfven så är väl ock bror då god och hitsänder räkningar på mig, klockarn, och Skolläraren P. Nordin, ty jag har ej annat kunnat än låta Nordin afhämta sitt; ty ehuru ännu inte hörts till om Statsbidraget i Nordins lön, så vill jag dock tro att det skall räcka till.

Vi quarlefvande må eljest alla väl, och hälsa Herrskapet så mycket.

Högaktningsfullt

Pehr Theodor Winnberg.